la humanitat

Fundador: Lluís Companys

Red. i Administració, Pelai, 56, 2 on

Telèfons 16407 i 16408

Impremta: Carrer Sardenya, 202

Telèfon 55758

Any II — Barcelona, 23 de febrer de 1932 — Núm. 91

DESPRÉS DELS FETS DEL LLOBREGAT

L'AFER DE LES MINES DE POTASSA DE SURIA

Una lletra de l'alcalde de Súria

L'alcalde de Súria, senyor Jaume Ribera, ens va adreçar, fa dies, les quartilles que avui publiquem. No vàrem voler fer-ho abans, per ésser el nostre desig que anés acompanyada de la resposta del senyor Grau Jassans.

Diuen així les quartilles de l'alcalde de Súria:

DEFENSANT LA VERITAT I LA JUSTICIA

El dia 11 del que cursa, el diputat a les Corts Constituents senyor Grau, va explanar una interpellació al ministre de la Governació relativa als successos suara esdevinguts en les conques del Llobregat i del Cardoner. El diari LA HUMANITAT en la seva edició del dia 12 insereix el text íntegre d'aquella interpellació —copiat del "Diario de Sesiones"—, en la qual s'hi aprecien qualques afirmacions gratuïtes i apartades de la veritat.

El signant, alcalde de la vila de Súria i militant en el Partit d'Esquerra Republicana de Catalunya en vista d'aquelles afirmacions gratuites i inexactes, en el referent a Súria, fetes en el curs de la seva interpellació pel senyor Grau, es creu obligat, a honor de la veritat i la justícia a rectificar algunes d'aquelles manifestacions i a l'efecte fa constar:

Primer. Que els obrers de la colònia obrera de Mines de Potassa de Súria, S. A., no són 800, sinó uns 200, essent sols 126 el nombre de famílies que tenen de surtir-se d'aigua a les fonts públiques, installades en nombre de quatre en llocs cèntrics i equidistants; quines fonts ragen sempre que l'aigua arriba als restants veïns de la vila i sols deixen de rajar en comptades ocasions i dies d'estiu per motiu de l'eixut, que, aleshores, fa que deixin de tenir aigua, també, des del més alt empleat fins l'últim veí de la población. No és cert, doncs, el que afirma el senyor Grau en dir: **existe solamente, para 800 obreros que viven en este barrio, una fuente pública, adonde llega el agua cuando sobra de las casas de los empleados.**

Altrament, la Companyia té installats uns safareigs destinats exclusivament pels habitants de la seva colònia obrera, amb aigua abundosa i molt ben installats i situats.

Tinc de proclamar ben alt, que la Companyia durant els dies d'eixut ha fet sempre els possibles per tal que l'aigua sigui usdefruitada tots per un igual, tant empleats com obrers.

Quant als pisos, tots estan en bones condicions; tant és així que hom voldria que la majoria dels de la població estiguessin amb aquelles condicions.

L'afirmació de què a cada pis hi viuen 7 ó 8 veïns és, també, gratuita, puix que a cada pis habitat hi viu una família amb un promig de cinc individus — tirant llarc.

Quantes cases hi ha a la vila, en les quals els veïns hi viuen en condicions més dolentes!

Segon. L'afirmació de què **en el mes de julio se volvió a declarar otra huelga en Suria, a causa de una reyerta que tuvieron un capataz y un obrero, i que el conflicto duró seis meses, despidiendo la Compaèia cincuenta y tantos obreros,** és completament falsa.

Desde la vaga del mes de maig no hi ha hagut cap reclamació obrera a l'Empresa ni s'ha produït cap conflicte entre aquesta i els seus obrers ni per tal motiu la Companyia no podia demanar la intervenció del senyor Grau ni aquest venir a Súria com no vingué.

Tercer. A Súria no som esclaus ni miserables com ve a dir el senyor Grau; a més de la llibertat que tothom té de fer el que li sembli, en quelques ocasions, llibertat, potser, mal usada i de l'estalvi local ben remarcable, hi ha un detall que mentre tira per terra les gratuites afirmacions del senyor Grau, a nosaltres, suriencs, ens honra i és que les mines d'altres contrades han vingut copiant gairebé sempre les bases de treball i els jornals que Mines de Potassa de Súria, S. A. té establerts, per a establir-los, els altres, en els seus llocs; un cas ben recent és el de les mines de Cardona on els obrers demanaren se'ls quiparés a les condicions en que treballen els obrers de les mines de Súria.

Malgrat que el sotscrit militi en l'Esquerra Republicana de Catalunya, propugnadora, entre altres ideals, dels de la virtut i la justícia, m'escau fer constar tot el que porto manifestat; per això mateix: per defensar a la verita i la justícia, sigui el que sigui i com sigui el que les atropelli, és pel que amb la recança de desmentir un correligionari, però amb la satisfacció del deure complert que dóna tranquillitat i pau a la consciència, dono al públic aquestes lletres.

SÚRIA

El diputat senyor Grau Jassans, contesta a la lletra de l'alcalde de Súria

"LA INTERPELLACIO NO ESTA ACABADA, PUIX QUE ENCARA QUEDA QUELCOM MOLT GREU A DIR"

Després de la carta de l'alcalde de Súria, divulgada pel governador civil, era obligada una estona de conversa amb el diputat a Corts senyor Grau Jassans, per tal d'escoltar dels seus llavis l'opinió que aquella li mereixia. El senyor Grau Jassans, amablement, es sotmeté al nostre interrogatori.

—Per quins motius, com i quan vàreu anar a Súria per primera vegada?

—La primera vegada que vaig anar a Súria va ésser el mes de maig de l'any passat, essent jo secretari del governador civil de Barcelona, càrrec que allavors desempenyava el senyor Lluís Companys, amb motiu d'haver-se declarat en vaga els obrers de les mines de Potassa d'aquella població. Vaig tenir la sort de poder solucionar el conflicte a les quaranta-vuit hores.

—En quines circumstàncies vàreu conèixer l'alcalde de Súria?

—L'alcalde de Súria el vaig conèixer en aquella data, en anar a l'Ajuntament amb el meu amic, el diputat a Corts, senyor Selvas. El vàrem trobar plorant, espantat de la magnitud del conflicte. Va llançar-se en braços de l'amic Selvas, i va relatar-nos, llaobrers de les mines de potassa de Súria, vors, tot el malament que estaven els el poc que guanyaven i les dolentes condicions higièniques en que estaven. Sobre aquest darrer extrem, va insistir força, pel fet d'ésser metge.

—Quina conseqüència en vàreu treure d'aquella primera visita a Súria?

—La impressió que allavors en vaig treure va ésser del tot, ratificada en la segona visita que hi he fet quan la darrera vaga i la meva impressió ha estat reflexada fidelment en la meva darrera intervenció parlamentària.

—Què opineu de les manifestacions que "Minas de Potasa de Suria, S. A." ha fet a la premsa?

—Que aquestes manifestacions fetes per l'Empresa no desmenteixen, en el fons, el contingut del meu discurs al Parlament. En elles, diuen que hi han quatre fonts per a cent vint-i-sis famílies. El cert és que a les cases on viuen aquestes famílies no hi ha aigua. L'empresa no diu que les vivendes no tenen comunes, i que aquestes estan al mig del carrer i n'hi ha, segons ens digueren, una per cada tres famílies.

Pel que respecta a la segona part del comunicat de l'Empresa, he de dir que en el número 87 de LA HUMANITAT, va ésser publicat un aclariment en els següents termes:

"En la interpellació que sobre l'Alt Llobregat féu al Parlament, Josep Grau Jassans, cal aclarir una cosa: on el "Diario de Sesiones" diu: "En el mes de julio se volvió a declarar otra huelga en Suria", en lloc de Suria ha de dir Cardona".

Per altra banda, jo no acudiré al terreny al qual es veu que la Companyia vol portar-me, d'anar a una discussió per mitjà de la premsa. El que penso dir en data molt propera, ho diré al Parlament, que és el lloc on han de fer-se aquestes denúncies, per a que tot el país se n'assabenti.

—Parla la Companyia de què altres mines han establert les condicions de treball de les de Súria...

—Això no és cert. La primera vaga que hi va haver a Súria, els obrers feren solament reclamacions referents a dotació d'aigua, mesures higièniques, No demanaren ni una pesseta més de jornal, ni una hora menys de treball. En canvi, quan la vaga de Cardona, els obrers demanaren solament millores materials. No té res que veure, doncs, una cosa amb l'altra.

—Què opineu de l'actitud de l'alcalde de Súria en aquest afer?

—En primer lloc, jo he estat el primer sorprès, encara que no del tot, perquè el dia abans de la meva intervenció al Parlament, el meu amic Selvas em va trametre, de part de l'alcalde de Súria el prec de què no parlés de l'afer de la fàbrica Bertran, i em va estranyar doblement perquè jo tinc al meu poder una lletra de dit alcalde, adreçada a Carles Esplà, sots-secretari de Governació, en la qual, després d'insistir en la denúncia que ja li havia fet personalment quan el senyor Esplà era governador civil de Barcelona, li demanava l'aplicació de la llei de Defensa de la República, als tres fabricants que impedien el funcionament de dita fàbrica, i que se'ls imposés la penyora corresponent.

L'alcalde de Súria estava present i va sentir els comentaris que els obrers i nosaltres feiem sobre les mines, sense que tingués cap paraula de desmentiment. I, més tard, en aparèixer a LA HUMANITAT els articles informatius que va escriure el periodista Capdevila, en quals articles es parla del mateix que jo vaig denunciar al Parlament, l'alcalde de Súria no va rectificar-los ni hi va fer la més petita objecció.

L'actitud de l'alcalde de Súria no és gens clara, per quant pertany al Partit d'Esquerra Republicana de Catalunya, i en lloc de dirigir-se, si tenia alguna queixa a fer, al Directori del mateix, o al nostre venerable president Francesc Macià, va adreçar-se al governador civil per a portar-li la lletra que dita autoritat ha fet pública... La seva conducta com militant d'un partit polític, no és pas del tot correcte.

Tot palesa, doncs, que l'alcalde de Súria està en molt bones, en excellents relacions amb la Companyia...

El senyor Grau Jassans, s'acomiadà de nosaltres, amb les següens paraules:

—Aquesta interpellació meva no està pas acabada, puix que tinc un altre cosa més greu, molt greu, a dir, i que no he dit per raons que alguna autoritat barcelonina no desconeix. Al seu dia en parlaré...

Contestant a «Minas de Potasa de Suria, S. A.», sobre certes manifestacions publicades a la premsa local del 19 d'aquest mes, sots el títol «Los últimos sucesos del Llobregat y el Cardoner»

La "S. A. Minas de Potasa de Suria" per a defensar-se dels fets que damunt d'ella pesen, pretén utilitzar un procediment gens seriós. Com sigui que en les manifestacions publicades per dita Empresa, se m'al·ludeix, lògic és que els contesti, encara que sigui tan sols per aquesta vegada.

La vostra defensa, senyor de les "Minas", en el que a mi fa referència, té tot el caire d'un recurs de pleitejador, emprant, solament sofismes i truncant o tergiversant els fets a mesura del vostre gust. I els fets, sempre són els fets.

Sabeu ben bé, puix que us consta, que tot el contingut del dictamen que vaig fer i presentar a la Delegació Provincial del Consell del Treball d'aquesta província el dia 19 de juliol de l'any 1929, va ésser fet i fonamentat en les dades facilitades i manifestacions fetes pel membre tècnic, gerent de les mines, junt amb les que varen aportar l'enginyer, metge i demés personal que hom va creure convenient interrogar, i sempre a presència vostra i de l'enginyer que acompanyava la Comissió inspectora. Però com sigui que en el vostre escrit, parleu de l'acta extesa, sols en part i d'una manera gens cavallerosa, i sembla que no us recordeu ben bé de tot, vaig a copiar-la sencera per a que el públic pugui judicar del que va fer-se. Després, ja parlarem dels treballs "de minaire" que feren per a que aquest dictamen fos anullat...

INFORME referent a la higiene del treball de les mines de Potassa de Súria

Arran d'una denúncia recollida i presentada a la Comissió Permanent de la Delegació Provincial del Consell del

GRAU JASSANS

Treball el dia 5 de l'actual manifestant que a les mines de potassa de Súria, el treball que es realitza a l'extreure el mineral després de l'explosió de les barrinades, no era higiènic, la Comissió Permanent va prendre l'acord de designar una comissió composta d'un vocal patró, un altre obrer i el tècnic que sotscriu, perquè es trasladessim a aquelles mines, la qual gestió portaren a cap el dia 10 del corrent al matí, comprovant-se, segons manifestacions del senyor enginyer, que havien ocorregut casos de desvaneixement en els obrers que treballen a les galeries, el mineral de les quals s'extreu mitjançant l'explosió de barrinades, tenint de retirar els obrers accidentats del lloc on treballaven. Els mateixos obrers manifestaren que algun dia n'havien retirat fins cinc d'obrers que havien caigut sense coneixement.

Afortunadament, mentre durà la visita, no vàrem tenir ocasió de veure cap accident; en canvi vàrem observar i sentir els efectes de la polsaguera i una calor molt intensa que obligaven els obrers a tapar-se les vies respiratòries amb un mocador i treballar només amb pantalons. Funcionant l'extractor d'aire a raó d'un m. per segon a 377 m. de profonditat, 45 minuts després de l'explosió de les barrinades, es respirava una atmosfera angoixosa i plena de pols. Dos minuts després, vaig notar que respirava amb molta dificultat veient-me obligat a separar-me uns quants metres d'aquella atmosfera gens higiènica. Vaig sollicitar l'anàlisi de l'aire, temperatura i la higrometria dels llocs de treball. No pogueren facilitar-me l'anàlisi de l'aire perquè mai s'havia practicat. Quant a la temperatura i la higrometria em varen dir que probablement era d'uns 25 graus.

RESULTANT

Que el treball de la mina és penós:

Que aquell es realitza a 377 m. de profonditat;

Que el mineral és extret pel sistema de barrinades;

Que l'atmosfera que es forma en els llocs d'explosió de les barrinades, als 45 minuts de produïda l'explosió, conté molta pols;

Que en el lloc de les explosions és on sofreixen els desvaneixements els obrers que per aquest motiu han d'ésser retirats;

Que per entrar i sortir de la mina només hi ha un pou;

Que la cubicació de les galeries és d'uns 48.000 metres cúbics.

Que l'extractor de l'aire funciona a raó d'un metre per segon;

—Que no s'ha verificat l'anàlisi de l'aire del lloc on es treballa.

CONSIDERANT

Que el lloc d'on han estat retirats els obrers amb desvaneixement és el de les explosions;

Que la causa d'aquells accidents opino que n'és l'atmosfera deficient;

Que per tal de poder afirmar aquest extrem és indispensable practicar un anàlisi d'aquesta atmosfera que determini el tant per cent de metano, oxigen, anhidrid sulfurós, òxid de carbono i pols en molècules i llur diàmetre per metre quadrat. Temperatura i higrometria.

I que l'aire objecte d'anàlisi sigui captat entre mig metre i un metre setanta-cinc de la superfície del lloc de treball abans de l'explosió i en reanusar el treball.

CONCLUSIO

Resumint l'exposat he d'aconsellar que abans de reanusar el treball, després de l'explosió, es faci funcionar l'extractor de l'aire durant una hora com mínimum a raó d'un metre per segon, o bé a raó de tres metres per segon durant mitja hora, a l'objecte de què no quedi gens de pols ni restes de gasos resultants de les explosions.

Barcelona, 19 de juliol de 1929. — El Vocal tècnic-mèdic, Càndid Gòmez Armengol.

* * *

Cal fer constar, en honor a la veritat, que en aquest dictamen no hi consta el que aquesta explotació minera fa per a combatre l'anquilostoniasi. En aquella data, no feia res. Avui... tampoc.

Tampoc s'hi diu, que mentre es feia la investigació, el governador civil Milans del Bosch manava a la Comissió inspectora — a petició vostre — que suspengués tot l'actuat fins a nova ordre, cosa de la qual tampoc féu esment en l'escrit que haveu tramès a la premsa. Com tampoc dieu — perquè així convingués als seus interessos o perquè fos sollicitat per la vostra empresa, especialitzada en treballs soterranis — va recórrer les mines uns tres mesos després de la nostra visita.

Després d'això es comprèn tot, fins que un enginyer del Cos nacional de Mines, en fer una visita oficial, practiqués "una inspección detenida y minuciosa" els dies 1, 2, 12, 13 i 14 d'agost de 1929 no hi pogués trobar, ni amb termòmetres, anemòmetres ni higròmetres, malgrat els anàlisis que es diuen fets, les quantitats d'oxigen, anhídrid sulfurós, òxid de carbó i pols mineral, les quals dades demanàvem en el nostre dictamen per a trobar la causa productora de què els obrers caiguessin desmaiats mentre treballaven. A què eren deguts aquests accidents sinó a què el treball, tal com es feia, resultaba insà? La causa dels mateixos, a més de la temperatura, la humitat, la pols i el treball penós, era la presència en l'aire, de residus tòxics de les explosions de les barrinades. Em faig càrrec que un enginyer no entengui en higiene del treball, però no que vosaltres ens volgueu fer creure el contrari.

Dieu que la conclusió d'aquest enginyer en quant a la ventilació de les Mines de potassa, a aquella època, responia al que disposava el reglament de policia minaire, encara que no dieu de quina data. No pot ésser que dit reglament estigui d'acord amb l'aeració ni amb la ventilació d'aquestes ruïnes, tal com dieu, si estaven aquelles tal com les vàrem ceure quan les visitàrem junt amb vosaltres i la Comissió inspectora. Cas d'ésser així, caldria demanar la immediata derogació d'un reglament que autoritza tal enormitat. Però segurament en aquest Reglament que invoquen, ha d'haver-hi quelcom referent als pous que ha de tenir tota explotació minera, puix que la vostra sols en té un. Senyor ministre de Foment: pot consentir-se que una explotació minera com la de Súria funcioni amb un sol pou?

Ara bé, senyors de les "Minas"; després de l'exposat, tota persona que sigui tècnica es convencerà que les vostres mines són explotades amb tota cura per a treure'n el màximum de profit amb el mínimum de cost, i preocupant-vos ben poc — si és que us en preocupeu — d'aquells que a costes del seu esforç i del seu sofriment faciliten la vostra prosperitat. Heu de creure que els que treballen a les vostres mines consideren com una sort de fer-ho i que és un afortunat el forçat que es veu en la necessitat de demanar-vos un lloc en elles, per a treure'n, cada dia, un grapat de calderilla, com són 10.50 pessetes al fons dels pous i galeries i 8 pessetes a la superfície, a canvi d'un treball pesat i perillós, esgotador, amb temperatures de 25 graus, posicions violentes, aire poc ventilat que conté substàncies tòxiques i carregat de partícules de mineral, on, a cada instant que passa hi deixa un xic de la seva salut. Com a premi, té la antracosis, la pneunocomiosis i l'anemia, precursora de la tisi. Hi ha qui creu que donant unes pessetes, a so de platets i bombo, al Patronat contra la tuberculosi, o a la Creu Roja, o a qualsevulga altra organització benèfica, ja han complert el seu deure.

Crec queda palesat que el metge tècnic de la D. P. del C. del T. no acompanyava a ningú — com afirmeu — si no que formava part d'una Comissió inspectora composta de sis persones. Passa el mateix amb la vostra tècnica en quant a la cubicació, puix que parleu de 48.000 metres quadrats i han d'ésser cúbics; i referent a què "l'extractor funciona a raó d'un metre per segon", us equivoqueu puix que tota persona tècnica sap i entén perfectament el que vol dir...

Gairebé totes les acusacions que les mines de potassa de Súria, pot fer contra el senyor Farran-Ors, per la denúncia que aquest senyor féu contra elles, i que motivà la inspecció, no li faran més que un honor, car resta demostrat palesament el just i el cert del denunciat, i en el llibre de visites hi ha de constar encara quelcom més del que no denuncià.

Malgrat el senyor president, Milans del Bosch, que féu tot quant li fou possible, per a que quedés anullat aquest fet, la Comissió Permanent estigué satisfeta d'aquesta actuació i malgrat tots els fets i els propòsits del senyor President, la delegació provincial del Consell del treball de Barcelona, va complir amb el seu deure.

No en va es féu la primera inspecció en aquestes mines, fins a l'últim recó, ja que segons manifestacions que féu el senyor membre tècnic gerent, aquesta ha estat l'única comissió que ha baixat fins el fons de la mina.

Per acabar dieu: "Nos sorprende que el señor Grau fundamente sus argumentos con semejante documentación." No és necesari utilitzar cap microscopi ni cap telescopi, per a veure que els fets, per més que es faci sempre deixen senyal. Comprenc que tingueu la pretensió de voler fer creure que les vostres mines, són com una mena de paradís o d'institució en contra la tuberculosi, on l'obrer, no pateix, ni pot mai arribar a patir de les vies respiratòries, ni de cap mena de malaltia, en fi, que ja no és possible demanar ni més sanitat, ni més confort. Per dissort de l'obrer, i vostre, vós sabeu que tot això no existeix, ni són certes les vostres apreciacions.

Badalona 20-II-1932.

C. Gòmez Armengol

Metge

cada dia...

Butlletí del temps

Aquesta nit passada hi havia una lluna clara, escenogràfica, teatral. Una lluna de rondalla, com la que veié Hans Cristià Andersen.

A darrera hora, com en un final d'acte, la lluna naufragà rera una cortina de núvols.

Avui, un dia de sol. Algun núvol, però sense importància. I un alè de primavera en els ametllers florits i en les cabelleres grogues de les mimoses que sobreïxen per damunt les tanques dels jardins.

Un barman

Es diu Boada. Treballa, actua, oficia a Canaletes. Té l'americana blanca i el somriure de tots els bons barmans.

Una calba incipient i docta; unes mans àgils, nervioses. Les mans dels barmans són les que s'assemblen més a les de les ballarines. Les castanyoles dels barmans són les cocteleres: unes castanyoles ultra civilitzades. Les castanyoles del jazz-band *han d'ésser unes magnífiques cocteleres. Aquella embriaguesa que produeix la música en certs temperaments suprasensibles, sols pot aconseguir-se amb una coctelera en funcions d'instrument musical.*

Boada és un gran barman, el gran barman de Barcelona, com el de Madrid ho és Chicote.

Un pintor

Tataret. Ha exposat suara a les Laietanes. Paisatges d'un verd tendre, d'un groc calent, d'un gris delicadíssim.

Tataret és un home de tracte agradable, discret, efussiu, intel·ligent. Amic d'artistes, de músics, de pintors, de còmics. Freqüentador d'escenaris i biblioteques. Esperit selecte.

Pintava, però es guardava les pintures. Molts preguntaven:

—Què és aquest senyor?

—Pintor.

—Ah!

Suara Tataret ha exposat a les Galeries Laietanes. Des d'ara ja serà, oficialment, el que fins ara no era sinó entre un grup, més o menys nombrós, d'amics: un pintor intel·ligent, sensible, personal.

Un llibre

Aquella bestiola monàrquica, aquell pobre diable, aquell doctor Albiñana de trista memòria—al qual la República no ha castigat com mereixia—ha publicat un llibre. No s'ha proposat altra cosa que insultar la República. I publica el seu retrat entre reixes, menjant, treballant, en paiama. El doctor Albiñana deu estar atacat de narcisisme. Cosa que, si ha llegit al professor Freud, no el deu tranquil·litzar gaire.

Un altre llibre

*Aquest el signa aquell miserable d'*El Caballero Audaz, *al qual Carles Esplà demostrà d'una manera contundent que no era audaç ni cavaller.*

Aquest llibre, en un aparador, està al costat del d'Albiñana.

I hem oït aquest comentari, en boca d'un senyor que esguardava els dos llibres:

—Quina bessonada per a l'Hospici!

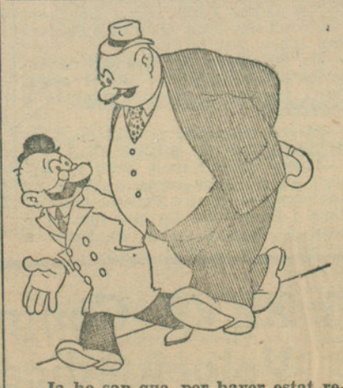

—Ja ho sap que, per haver estat regidor amb la dictadura, l'inhabiliten per deu anys?

—M'és igual. Jo ja vaig habilitar-me per vint!

focs de bengala

Predicar amb l'exemple

Tota la premsa catalana ha inserit dies passats una extensa nota la qual, encapçalada així: Escolteu, vos!, consistia en una eloqüent i raonada crida que fa la benemèrita Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana a tots els bons catalans que encara no figuren a les seves llistes.

Jo voldria sumar la meva veu, modesta però ben intencionada, a la tasca d'intensificació del seu proselitisme que tracta de fer la Protectora. Fora el meu anhel complaure els desigs, que molt atentament m'han estat expressats, de què jo secundi, desd'aquesta secció, la campanya que pensa dur a terme la catalanissima institució. Però em trobo amb que primer dec resoldre un cas de consciència... Jo, que he perdut el compte de les quotes que pago, no sóc encara, pràcticament, soci de la Protectora...

Es un cas inexplicable que no trobàriem cap Freud capaç d'escatir. Jo sóc intim amic de la majoria dels vells catalanistes que governen la Protectora... He estat sempre un propagandista de la seva acció i un enamorat de les seves doctrines. He col·laborat amb zel i energia als primers festivals anomenats d'Infants i Flors que hom organitzà, anys enrera, a profit d'aquella i que caldria reinstaurar. Sóc un admirador incondicional de la persona de Manuel Folguera i Duran, el patrici abnegat, que ens recorda, als del meu temps, les hores heroiques de les lluites per Catalunya. Gairebé tots els meus amics, de Barcelona i de fora, en són socis ja fa dies... Quan vaig presidir una entitat política, avui preponderant, vaig cuitar a fer que no manqués en lloc visible el reeixit cartell que tots coneixem i abans d'abandonar la presidència vaig fer constar al meu testament el desig que l'entitat s'hi associés, com no dubto que ha fet ja... I, tanmateix, jo no estic inscrit a les llistes de la Protectora...

Inscriviu-m'hi tot seguit, si us plau, amics, bons amics, companys de quan tots plegats érem joves!... Tot just hauré acabat aquest article, una carta meva anirà a cercar el vostre acolliment. Aleshores tindré autoritat per a convidar als altres a fer el mateix que hauré acabat de fer jo. Potser a Catalunya hi ha molts partidaris de la tasca patriòtica de la Protectora, que també es mantenen en un terreny platònic... Cal que tots ells, immediatament, segueixin el meu exemple. I que fem, entre tots, sense distinció de matissos polítics ni de tendències socials, una Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana ben forta i ben viva, que vingui a donar efectivitat, per damunt les lluites de banderia, a la unitat espiritual de Catalunya que tots i cada un tan havem de desitjar.

J. M. FRANCES

DAVANT DE L'ESTATUT

Els perills del desencant

Vivim avui les hores gràvides que segueixen a la commoció d'un canvi de règim. La turbulència de l'hora augural—la mitja llum d'una albada—tendeix a difumar els contorns i fa que tot se'ns mostri en formes més o menys confuses. Se'ns emporta una torrentada d'esdeveniments. I alguns pobres d'esperit—analfabets o catedràtics—uns amb la ingenuïtat de la ignorància, altres amb la vanitat del saberut i mentider arúspex, omplen l'aire de gemecs i escarafalls i s'escruxeixen perquè les aigües baixin un xic tèrboles. Enorme descoberta! I com podia éssel altrament? Romputs els dics, les aigües baixarien fatalment tèrboles. Però això és l'anècdota. Romputs els dics, les aigües han saltat—vet ací la categoria—i el doll vital flueix immens, abassegador, impetuós, tresor d'energia que sobreïx vers el demà de dignitat i de grandesa. Però...

La demagogia d'alguns i la ignorància dels més, creà una insensata idea de la República en la ment de les gents senzilles, pobres o riques. En aquestes, sobre els estralls catastròfics del canvi (allò que els seus líders qualificaven elegantment de "salt en el buit"). En aquelles, sobre les possibilitats immediates de la nostra revolució política, en un país devastat i exhaurit per set anys de insaciable voracitat dictatorial, on tot està per a edificar, o, si més no, per a reconstruir.

Aquest desencant ha estat temeràriament aprofitat pels enemics del règim—que són tots els que han vist amenaçats llurs interesos tèrbols o han estat ferits en llurs absurds privilegis—per a llençar-se a la campanya derrotista més vil que s'hagi conegut, que ni l'austeritat immaculada de les figures més excelses de la República ha clos els llavis covards que vomitaven la insídia, ni ha deturat les mans mercenàries que llençaven el llot impur. "Quos Deus vult perdere, dementat prius". I si l'encegament dels reaccionaris no fos encara major que llur malícia, veurien això que és més clar que la llum: que per a fugir del foc es llencen a les brases. Veurien que, en cas de reeixir, llur desatentada conducta sols podria conduir a aquest resultat: allunyar als obrers dels camins legals de la política per a llençar-los, perduda la ilusió suprema, a les convulsions caòtiques de l'extremisme anàrquic que ens durien a tots a la ruïna i a la misèria.

Els homes de la U. S. C. venim assenyalant el perill des dels dies de la campanya electoral prerevolucionària. No tota la culpa és de les dretes i la responsabilitat del que passà s'estén també a altres camps. Les masses, aquí com a tot arreu, desgraciadament, s'alimenten d'idees simples. Volen oir frases clares i contundents, promeses de benestar immediat. Aquell que més barata, és a dir, amb el menor sacrifici, els prometi la felicitat (per quimèrica i absurda que sigui la seva promesa), tindrà sempre les majors probabilitats d'ésser cregut per la majoria inconscient dels pobres que treballen i sofreixen. Sobretot, si sap cridar molt i té la veu forta. El poble pateix de sempre. I com tots els que sofreixen malalties cròniques, desitja ésser enganyat. Confia amb les panacees. Somnia amb el miracle. Adora el mite. Espera el Messias.

I la República, per a les masses incultes, era tot això: panacea, miracle, mite i Messias. No és gens d'estranyar així que tants pobres d'esperit es sentin avui defraudats i desenganyats. No hi ha res tan amarg, com el desencant que segueix sempre a l'assoliment d'una ilusió desmesurada cobejada massa temps.

I bé; avui sabem ja el trasbals produït a tota la República pel fatal desencís i coneixem la mesura del dany inferit al patrimoni comú i a la col·lectivitat social. Però a Catalunya poden produir-se encara desencants nous, dels quals poden derivar-se'n mals majors. Estem abocats a l'aprovació del nostre Estatut econòmic, expressió unànime de la voluntat del poble català i s'imposa una veu sincera a tots els homes que sentin la responsabilitat de l'hora, per tal d'evitar que la satisfacció de la ilusió suprema no dugui aparellat el suprem desengany. Cal dir, doncs, clarament — si fins ara no s'ha repetit prou — que l'Estatut no és ni pot ésser cap panacea, cap miracle, cap fórmula màgica susceptible de convertir Catalunya, de cop i volta, en la tera de Xauxa i de fer, ploguda del cel, la felicitat dels catalans. Amb el reconeixement de la nostra llibertat col·lectiva, l'Estatut serà, simplement (i orb haurà d'ésser el que no vegi la immensitat de la conquesta), la consagració del trànsit de la nostra miserable condició de vassalls del Borbó a la suprema categoria de ciutadans lliures d'una República democràtica. Breu: la nostra carta de ciutadania en el món de la cultura i de la civilització, del qual fins ara (a desgrat de la meritíssima contribució de les penyes de l'Ateneu), hem viscut una mica als afores.

S'acosta, doncs, el moment en què ens caldrà mostrar al món allò que Catalunya és capaç de fer al servei del progrés de la humanitat, En què haurem de veure si som o no aptes per a pagar amb el nostre tribut d'investigadors, d'apòstols i de savis el deute que avui tenim contret amb la civilització, dels avantatges material de la qual ens hem gaudit fins ara en la nostra tista categoria de "poble-xofer". En què haurem de veure fins on arriba la nostra capacitat de sacrifici per a trobar noves formes de vida col·lectiva que ens acostin un xic més cada dia vers aquell nou ordre jurídic i social que la humanitat fretura, amb el noble afany d'oferir-les com a exemple als nostres germans dels altres pobles d'Espanya i de tots els pobles del món.

No, l'Estatut no tindrà cap virtud de sortilegi que pugui concitar cap miracle. L'Estatut ens obrirà la porta del camí de la dignitat, mitjançant el qual, amb el sacrifici i l'esforç de cada u de nosaltres — no pas abans — ens serà possible d'elevar el nivell de vida moral i material de tots els catalans. Com ha estat dit, s'acosta l'hora de la veritat, és cert, pels amics que a Madrid ens han acullit amb

paraules cordials, de la sinceritat de les quals no tenim dret a dubtar. Però s'acosta també l'hora de la veritat per la ció. Cap fórmula, cap home, cap a nosaltres, és a dir, l'hora de l'en. Déu no podrà salvar-nos. Fichte ho digué així a la nació Alemanya. Només ens podem salvar nosaltres mateixos, amb la nostra voluntat de superació. I pensem que mai cap nova forma de vida superior no s'ha pogut instaurar entre els homes sense la doble gestació conjunta de la fe i del sacrifici, sense un període d'evolució històrica "a través d'un llarg malestar".

Amb la repercusió que la crisi universal té en la nostra modesta economia i atès el fet de què, amb l'estructura unitària de la República Espanyola, els serveis que es traspassin a la Generalitat no produïren cap estalvi en les despeses de l'organització central (que els catalans haurem de contribuir proporcionalment a mantenir) l'assignació íntegra a la Generalitat d'aquelles partides que l'Estat tingués d'esmerçar a Catalunya en la prestació dels dits serveis, no permet cap engrescament excessiu ni pot donar lloc a cap optimisme massa falaguer. El nostre pressupost global, per a tots els serveis, quedarà segurament molt per dessota, per exemple, de la quantitat que Holanda esmerça únicament pels serveis d'instrucció pública. Cal tenir present que el nostre "of life" és molt inferior al de tots els pobles que gravitem amb llum propia en el món de la cultura. Cal recordar, també, que els anys darrers ens han portat una forta reculada, puix que la majoria dels pobles de Catalunya, des de l'any 1914, cap aquesta part, no han augmentat gairebé llurs pressupostos municipals. La qual cosa vol dir que llur nivell de vida col·lectiva — ja aleshores netament de tipus infraeuropeu — ha devallat en la mateixa proporció que ho ha fet la capacitat adquisitiva de la unitat monetària. I cal no oblidar, finalment, aquesta veritat elemental: que la civilització i la cultura són delicades escències que s'han de saber pagar cares.

Fa anys que ho deia adreçat-me a la nostra joventut: De poc serveixen en l'hora decissiva de l'actuació els lírics entusiasmes, les efusions cordials, les fórmules grandiloqüents i les belles vaguetats utpiques. L'hora d'ara és d'una gravetat immensa. No oblidéssim pas que hi ha encara una cosa més gran que el guanyar la llibertat :i és l'ésser dignes del conservar-lo: Per això és tan plena de sentit la profunda exclamació del sabi: "Oh legislador, no em donguis lleis per al poble. Dona'm un poble per a les lleis".

RAFAEL CAMPALANS

Dijous, "La Humanitat" començarà a publicar la primera plana dedicada a TEATRES, MUSICA i LLIBRES

La desaparició del testament de don Antón d'Orleans

Madrid, 23. — Amb motiu de la desaparició del testament del senyor Antoni d'Orleans, assumpte que tant s'ha parlat en les darreries de la monarquia, s'ha presentat una querella al fiscal de la República demanant s'obri procediment contra el senyor Montes Jovellar, ex-ministre de Gràcia i Justícia; contra el senyor Josep Maria Ortega Morejon, ex-president del Tribunal Suprem; contra el senyor Ezequiel Mugarra ex-secretari que fou dels ex-infants donya Beatriu i don Alfons d'Orleans i contra el senyor Lluc Rubio que fou jutge de primera instància de Sanlucar de Barrameda.

memoriaesquerra.cat — La Humanitat [Barcelona, 1931-1939], 23/2/1932, pàgina 1